

протягом усього життя», – пишуть українські вчені. Нині використання інформаційних комп'ютерних технологій у викладанні педагогічних дисциплін в основному зводиться до наочно-ілюстративних аспектів: викладачі розробляють слайди як ілюстративний матеріал лекційного курсу, які є засобом унаочнення розповіді викладача, і доволі епізодично на лекційних та семінарських заняттях використовують мультимедійні комплекси на повну потужність. Тож *створення сучасного інформаційно-дистанційного середовища викладання та вивчення педагогічних дисциплін* – ще одна дидактична умова фундаменталізації змісту цих дисциплін у сучасному освітньому просторі вищого навчального закладу.

Висновки. Отже, окреслені дидактичні умови фундаменталізації змісту педагогічних дисциплін створюють достатні спонукальні підстави для якісного оновлення процесу професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя.

УДК.370.21.51.

К. Ю. САВЧЕНКО,

кандидат педагогічних наук,

ст. викладач кафедри дошкільної освіти

КПІ ДВНЗ «КНУ»

ПРОБЛЕМИ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У СВІТЛІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Анотація. У статті розкрито проблему підготовки майбутніх вихователів дошкільного закладу у світлі компетентнісного підходу. Компетентність у широкому розумінні розглядається як ступінь зрілості особистості, тобто певний рівень її психічного розвитку (навченість і вихованість), що дозволяє успішно діяти в суспільстві. У вузькому розумінні компетентність виступає в якості діяльній характеристик

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Актуалізується необхідність теоретичного обґрунтування проблеми формування професійної компетентності студентів як важливого засобу становлення професіоналізму майбутнього вихователя. На сучасному етапі ми стикаємося з низьким рівнем професійної компетентності майбутнього вихователя дошкільного закладу.

Публікації з теми дослідження. У педагогічних дослідженнях Л. Алексєєвої, В. Сластьоніна, Н. Шаболдіна існує взаємозв'язок між поняттями «готовність», «компетентність» та «професіоналізм». Цей взаємозв'язок логічно приводить до поняття «професійна компетентність». Тому Л. Алексєєва і Н. Шаболдіна поняття «професійної компетенції» трактують як «інтегральну характеристику ділових і особистих якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвід, достатній для здійснення мети даного роду діяльності». Компетентнісний підхід орієнтує на соціально визначені вимоги до професійної підготовки майбутнього вихователя дошкільного закладу його загальної та педагогічної ерудиції, педагогічної майстерності (А.Богуш, Ю.Варданян, Є.Зеєр, І.Зимня, А.Маркова, Н.Матяш, Л.Мітіна, Є.Павлютенков, О.Пометун, А.Хуторської, М.Чошанов та ін.);

Викладення матеріалу та результати. Під професійною компетентністю вихователя розуміють особистісні можливості вихователя, педагога, котрі дозволяють йому самостійно та достатньо ефективно вирішувати педагогічні завдання, що сформульовані ним або адміністрацією освітньої установи. Для цього необхідно знати педагогічну теорію, вміти та бути готовим застосовувати її на практиці. Отже, під педагогічною компетентністю вихователя можна розуміти єдність його теоретичної та практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності. Далі ми окреслимо сутність поглядів на професійну підготовку вихователів у світлі компетентнісного підходу. Компетентнісний підхід лежить в основі наростаючої гармонізації архітектури європейської системи вищої освіти (І.Зимня). Поняття «компетентність» було окреслено в основоположних документах Болонського процесу, зокрема в проекті Європейської комісії «Настроювання освітніх структур у Європі» (2000), в якому була регламентована необхідність переходу на дворівневу підготовку кадрів; перегляду основних освітніх програм та їх представлення через систему ECTS відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик у термінах компетентнісного підходу; введення бально-рейтингової системи оцінювання й контролю професійної підготовки. Як показує аналіз різних наукових підходів, ідеальним шляхом створення ефективної моделі професійної підготовки, що успішно адаптується до нових економічних умов і ґрунтується на компетентнісних засадах, виступає диверсифікованість вищої освіти взагалі й педагогічної зокрема. Сьогодні професійну підготовку вихователя дошкільного навчального закладу здійснюють вищі навчальні

заклади, що диференціюються за назвами, статусом, організаційно-правовою формою, можливостями присудження ступенів і кваліфікацій. А саме: педагогічні коледжі, педагогічні, галузеві університети.

Підготовка здійснюється за освітньо-кваліфікаційними рівнями: «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», залежно від рівня акредитації закладу, за кваліфікацією «вчителя» чи «викладача».

Зміст професійно-педагогічної підготовки включає нормативну частину як складову державного стандарту, і вибірково, що визначається вищим навчальним закладом і спрямовану на можливість внутрішньої диверсифікації. Так, із метою підготовки педагогічних працівників до викладання двох і більше навчальних предметів (особливо для малокомплектних сільських шкіл) та здійснення ними інших навчально-виховних функцій (науково-дослідної, науково-методичної, соціально-педагогічної, культурно-просвітницької, організаційно-управлінської, корекційно-розвивальної тощо) з урахуванням професійних потреб замовника і задоволення особистісних освітніх інтересів студента передбачено поєднання педагогічних спеціальностей і педагогічних спеціалізацій. Для спеціальностей доцільними виявляється вивчення майбутніми вчителями додаткової мови, практичної психології, підготовки до читання курсів «етика», «українознавство», до роботи в умовах інтернатних закладів, здійснення корекційної роботи тощо.

Зміст фундаментальної підготовки передбачає вивчення теоретичних основ спеціальності згідно вимог до рівня теоретичної підготовки педагогічного працівника відповідного профілю; відбувається переважно в класичних університетах і базується на новітніх досягненнях науки [3], дозволяє йому надалі самостійно освоювати нові знання в галузі своєї спеціалізації та суміжних галузей. Зазначимо, що фундаменталізація знань передбачає глибину й широту отриманих майбутнім вихователем загальнофілософських, загальнокультурних, психолого-педагогічних і спеціальних знань, усередині яких визначена ієрархія фактів, законів, постулатів, принципів та інших компонентів, збагачених гнучкою системою зв'язків, що підвищують ступінь застосовності знань у практичній діяльності. Фундаментальна підготовка орієнтується не тільки на обсяг одержуваних знань з предмету викладання та психолого-педагогічних дисциплін, але й на їхню точність, систематичність і рухливість, керованість, що дозволить випускникові мобільно реагувати на шкільні ситуації, бути завжди готовим до творчого, нестандартного вирішення педагогічних проблем.

Формування професійної компетентності у власній галузі педагогічної діяльності (системи теоретичних знань з основ наук відповідної спеціальності та спеціалізації, вироблення практичних умінь і навичок) відбувається в рамках *фахової підготовки* майбутнього вихователя. Її зміст визначається навчальними дисциплінами фахового спрямування та дисциплінами з методик викладання предметів, реалізується через фахові та інтегровані навчальні курси, що вивчаються протягом усього терміну навчання з дотриманням структурно-логічної послідовності підготовки. Повною мірою професійна компетентність може проявлятися лише в працюючого вихователя у дошкільному навчальному закладі. Але окремі її аспекти формуються вже в період навчання шляхом ґрунтовної *психолого-педагогічної підготовки*. У якості важливого окремого напрямку професійної підготовки вихователя виділяється *інформаційно-технологічна підготовка*, яка передбачає вивчення основ інформатики, новітніх інформаційних технологій та методик їх застосування в навчальному процесі. Цей напрям представлено як спеціальними дисциплінами (основи інформатики, інформаційні технології тощо), так і окремими розділами в фахових методиках.

Методична підготовка передбачає вивчення методик викладання навчальних предметів та методик проведення виховної роботи. Забезпечується також шляхом вивчення психолого-педагогічних дисциплін, проходження навчальних, виробничих (педагогічних) практик, а також через методичну спрямованість викладання фундаментальних навчальних дисциплін. *Практична підготовка* – органічна складова частина професійного становлення майбутнього вихователя. Її завданням є: поглиблення теоретичних знань на основі практичного навчання; вироблення умінь і навичок практичної діяльності в навчально-виховних закладах; формування творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності. Практична підготовка здійснюється через навчальні та фахові (педагогічні) практики. У загальному бюджеті часу практика має займати до 16 % [система]. Для вихователя, зокрема дошкільна педагогіка та педагогічна практика у дошкільному закладі.

Зміст *соціально-гуманітарної підготовки* окреслено такими напрямками: українознавчим; філософським; політологічним; соціологічним; історичним; правознавчим; економічним; фізкультурно-оздоровчим; екологічним; культурологічним; релігієзнавчим; етико-естетичним; мовознавчим. Їм відповідають такі нормативні навчальні дисципліни, як-от: українознавство, філософія, політологія, соціологія, історія України, правознавство, економіка, фізична культура, основи медичних знань і охорона здоров'я дітей (валеологія), екологія, культурологія, релігієзнавство, етика і естетика, українська мова (українська ділова мова), іноземна мова тощо.

Висновки та напрямок подальших досліджень. Отже, орієнтуючись на кінцевий результат освітнього процесу, компетентнісний підхід спирається на модель фахівця, виокремлюючи в ній загальне цей підхід спрямовує його на формування готовності до ефективного використання зовнішніх та внутрішніх ресурсів (інформаційних, людських, матеріальних, особистісних). У професійній підготовці майбутніх вихователів компетентнісний підхід зважає на показники готовності та здатності випускника до організації навчальної і науково-дослідної роботи учнів як складових моделі його професійної компетентності. Подальшу роботу ми вбачаємо у розробці системи завдань з професійної направленості.

УДК 370. 76.45.
Л. О. САВЧЕНКО,
доктор педагогічних наук,
доцент зав. кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
КПІ ДВНЗ «КНУ»

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ЯКОСТІ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті представлено завдання для використання педагогічної діагностики якості освіти на заняттях у вищій школі.

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Спрямовання навчально-виховного процесу в сучасній вищій школі на діагностичну діяльність – одна з умов його ефективності. Водночас практика засвідчує, що педагогічна діагностика ще не стала обов'язковим складником педагогічного процесу. Це призводить до певного нівелювання всіх педагогічних засобів впливу, що негативно впливає на формування знань, умінь і навичок, у студентів, і не відповідає вимогам вищої школи, яка спрямовує свою діяльність на особистісно зорієнтовані педагогічні технології. Доведено, що педагогічна діагностика як система спеціально зорієнтованих методів і засобів у роботі вчителя слугує підґрунтям для підвищення якості освіти учнів через вивчення їхніх труднощів, допомагає з'ясувати сильні і слабкі моменти професійної педагогічної діяльності, окреслити оптимальні шляхи їх подолання. Натомість питання загальної теоретичної і прикладної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти учнів не висвітлено у наукових дослідженнях.

Аналіз досліджень та публікацій і постановка завдання. Українські дослідники (В. Бондар, І. Булах, С. Гончаренко, О. Козаков, Ю. Мальований, Л. Момот, І. Распопов, М. Ржецький, Н. Розенберг, О. Савченко та ін.) започаткували підхід до аналізу педагогічних явищ і процесів, що забезпечують якість освіти, на засадах урахування закономірностей та умов їх функціонування. При цьому педагогічну діагностику науковці пов'язують: з аналізом результатів розвитку особистості (М. Обозов); вивченням рівня педагогічних явищ (В. Зверов); розпізнанням творчого потенціалу особистості (Л. Денякіна); аналізом навчального процесу й дослідженням результатів навчання (К. Інгенкамп); сукупністю пізнавальних зусиль, необхідних для ухвалення актуальних педагогічних рішень (К. Дж. Клаусер); процесом, що з'ясовує умови й обставини навчання (Н. Мойсеюк); реалізацією ефективного навчання шляхом зменшення витрат і раціонального поєднання організаційно-дидактичних засобів та методів навчання (І. Підласий); отриманням інформації про стан і розвиток контрольованого об'єкта (Г. Цехмістрова) тощо.

Викладення матеріалу та результати. Унаслідок аналізу науково-методичної літератури, вивчення досвіду вищої школи констатовано низку питань, пов'язаних із незавершеністю дидактичної концепції діагностики, особливо професійної діяльності студентів, її технологічних компонентів безпосередньо в навчальному процесі, реалізації діагностування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Донині не розв'язано проблеми створення й випробування цілісного комплексу діагностичних засобів, які б допомогли окреслити індивідуальні особливості студентів у процесі навчання. Це стосується, зокрема, діагностики професійно-творчих здібностей, умінь, способів самостійної діяльності майбутнього фахівця. Проблема організації індивідуального підходу в навчанні та його діагностики ускладнена з огляду на недосконалість чинної системи діагностики, її інструментарію для об'єктивного аналізу індивідуально-психологічних особливостей студентів.

Педагогічна діагностика покликана, по-перше, оптимізувати процес індивідуального навчання, по-друге, забезпечити правильне визначення результатів навчання, по-третє, керуючись